

T.B.M.M.
HALKIN DEMOKRATİK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Sayı: 18619
Tarih: 18.05.2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 18/05/2022 14:05
Sayı: E-120.10-1017690

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kamu kurumları tarafından açıklanan sosyo-ekonomik göstergelere göre bile incelendiğinde Kürtlerin yoğunlukla yaşadığı illerin geride bırakılmışlığını kanıtlar nitelikte sonuçlara ulaşılabilmektedir. Araştırma verileri ile belgelenen bölgesel eşitsizliğin sebeplerinin araştırılması ve eşitlik için atılması gereken somut adımların acilen planlanması amacıyla Anayasa'nın 98. ve İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması için gereğini arz ve talep ederim.

Dr. Necdet İPEKYÜZ

Batman Milletvekili

GEREKÇE

12 Mayıs günü yayınlanan, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması sonuçlarına göre, Türkiye'de yıllık ortalama eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert geliri 2021 yılında 37 bin 400 TL iken, en yüksek olduğu bölge 51 bin 765 TL ile İstanbul bölgesi olmuştur. En düşük yıllık ortalama eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert geliri ise 18 bin 278 TL ile Van, Muş, Bitlis, Hakkâri bölgesinde gerçekleşmiştir.

Nisan ayı içerisinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları (SEGE) 2022 raporu yayınlanmıştır. 973 ilçeye ait sosyo-ekonomik gelişmişliği ölçen 56 değişken kullanılmış, ilçeler 6 gelişmişlik kademesinde gruplandırılmıştır.

Raporun baz aldığı bölgesel sınıflandırmaya göre, 1. kademe gelişmiş ilçelerden 36'sı Marmara, 13'ü Ege, 9'u İç Anadolu, 5'i Akdeniz, 2'si Karadeniz, 1'er tanesi de Doğu Anadolu ve Güneydoğu Bölgesi'ndendir.

6. kademedeki 121 ilçeden 49'u Doğu Anadolu, 41'i Güneydoğu Anadolu, 15'i Karadeniz, 8'eri de İç Anadolu ve Akdeniz Bölgesi'ndendir.

Muş, Ağrı, Iğdır, Kilis, Siirt, Kars, Van, Mardin, Diyarbakır, Bitlis, Batman, Şanlıurfa, Adıyaman, Bingöl, Erzurum, Ardahan, Malatya, Şırnak, Gaziantep ve Hakkâri illerine bağlı ilçelerin toplamda yarısı bu en gelişmemiş 6. kademede bulunmaktadır. Başka bir deyişle bu ilçeler geride bırakılmıştır.

Bazı iller bu araştırmaya göre daha şanslı görünmektedir. Örneğin, Çanakkale, İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ, Yalova ve Zonguldak illerinin hiçbir ilçesi 5. ve 6. kademe olan ilçeler arasında bulunmamaktadır. Bu illerde durum böyleyken bazı illerde hiç de iç açıcı değildir. Muş'un 6 ilçesinin 5'i, Ağrı'nın 8 ilçesinde 6'sı 6. kademede bulunmaktadır. Yani, Muş'un ilçelerinin en dipteki gelişmişlik seviyesinde olma oranı % 83, Ağrı'nın %75 iken Türkiye ortalaması % 12'dir.

Türkiye genelinde 6. kademelerdeki ilçelerin oranı % 12 iken yukarıda saydığımız bu illerde toplam ilçelerinin yarısı (% 50) 6. kademededir. Bu tablo görmezden gelinemeyecek kadar ayyuka çıkmış bir geride bırakılmışlığın ilanıdır.

Türkiye genelinde toplam 973 ilçeden 343 yani % 35'i 5. ve 6. kademede bulunan ilçelerdir. Buna karşılık; Ağrı, Kars, Siirt, Şanlıurfa, Muş, Batman, Van, Diyarbakır illerine bağlı ilçelerinin bu en alt gelişmişlik kategorilerinde yer alma oranı ortalama %83'tür.

TÜİK'in son verilerine göre, yıllık ortalama eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert geliri 33 bin 428 TL iken en düşük gelire sahip bölge 15 bin 198 TL ile Van, Muş, Bitlis, Hakkâri illerini kapsayan Kürtlerin yoğunlukla yaşadığı bölgeler olmuştur.

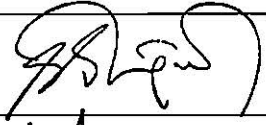
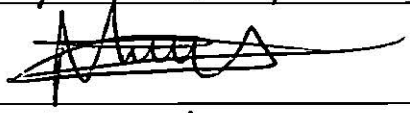
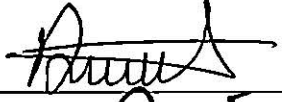
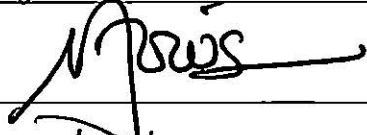
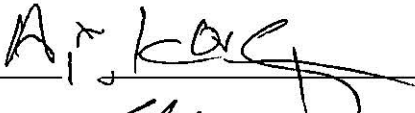
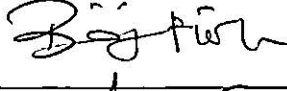
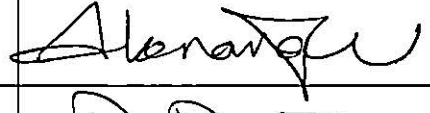
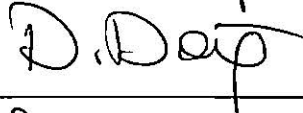
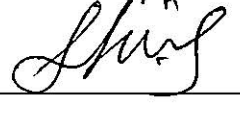
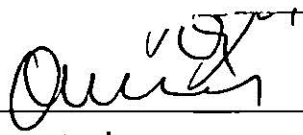
2019 yılında en düşük gelire sahip iller sıralamasını ise Mardin, Batman, Şırnak, Siirt gibi yine Kürtlerin yoğunlukla yaşadığı iller oluşturmuştur. Bölgeye ilişkin bu veriler, bölgedeki yoksulluğun dönemsel değil kronik bir hal aldığını göstermektedir.

TÜİK verilerine göre, Van, Muş, Bitlis ve Hakkâri bölgesi harcama türleri içinde en düşük payı %0,6 ile eğitim harcamaları, %1,1 ile sağlık harcamaları, %1,7 ile eğlence ve kültür harcamaları izlemektedir.

Van, Muş, Bitlis, Hakkâri bölgesi harcama türleri içinde en fazla payı %34,4 ile gıda ve alkolsüz içecek harcamalarına ayırmakta konut ve kira harcamalarına %21,8, ulaştırma harcamalarına ise %10,5 pay ayırmaktadır.

Belirtilen kamu kurumları tarafından açıklanan sosyo-ekonomik göstergelere göre bile Kürtlerin yoğunlukla yaşadığı illerin geride bırakılmışlığını kanıtlar nitelikte sonuçlara ulaşılabilmektedir. Bu son araştırmanın ortaya koyduğu bariz sonuç Kürtlerin yoğunlukla yaşadığı illerin ilçelerinin 5. Ve 6. Kademedeki yoğunlaştığı ve Türkiye ortalamasının çok altında kaldığı ve eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirinde son sıralarda yer aldığıdır. TÜİK'in ve Bakanlığın raporlarıyla belgelenen bölgesel eşitsizliğin sebeplerinin araştırılması ve eşitlik için atılması gereken somut adımların acilen planlanması için Meclis araştırması açılması gereklidir.

1	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	
2	NUSRETTİN MACİN	ŞANLIURFA	
3	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	
4	MEHMET RUŞTU TIRYAKI	BATMAN	
5	FİLİZ KERESTECİOĞLU	ANKARA	
6	ABDULLAH KOC	AĞRI	
7	GARO PAYLAN	DİYARBAKIR	
8	RIDVAN TURAN	MERSİN	
9	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	
10	OYA ERSOY	İSTANBUL	
11	ALİ KENANOĞLU	İSTANBUL	
12	DERSİM DAĞ	DİYARBAKIR	
13	SAİT DEDE	HAKKARİ	
14	PERO DUNDAR	MARDİN	
15	SIDIK TAŞ	SİİRT	
16	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	
18	MUAZZEZ ORHAN IŞIK	VAN	
19	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
20	TAYİP TEMEL	VAN	